

БОГ і БАТЬКІВЩИНА

НА-ВАРТІ

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ
В КАНАДІ

Рік II

Січень 1950

Ч. 1 (6)

Зміст:

1. В. Кравців — Пам'ятати про Крути
2. П. Волиняк — Перше Різдво
3. Н. Г. Русова — Марійчин Святвечір у Канаді
4. П. Хмурий — Незабутні дати
5. В. Янів — Думки з нагоди трагічних роковин
6. Р. Максимович - Людина в змагу з природою
7. Л. Гусин — Виховання молоді в ССРСР
8. Проф. Г. Ващенко — Молодість
9. П. Ш. — Туреччина
10. Р. І. — Завдання і діяльність СУМ

ЧИТАЙТЕ

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ

ПОШИРЮЙТЕ

„НА ВАРТІ“

- „НА ВАРТІ“ присвячений виключно справам молоді.
- „НА ВАРТІ“ допомагає молоді зберегти її національне обличчя.
- „НА ВАРТІ“ стоїть у боротьбі проти комуністичної п'ятої колонії, боронячи інтереси Канади.
- „НА ВАРТІ“ кличе молодь під прапор Христа і стоїть на сторожі наших християнських традицій.
- „НА ВАРТІ“ інформує про життя української молоді в Канаді і закордоном.

Видавництво і висилкова книгарня

„Молоде Життя“

- **ІСТОРІЯ УКРАЇНИ** — Івана Холмського, стор. 360 плюс X, 4 істор. мапи, брош. м. 8. Ціна \$2.80;
Легко і доступно подана синтеза українського історичного процесу з державницького погляду.
- **СЬОГОЧАСНЕ І МИНУЛЕ** — Вісник Українознавства. ч. 1-48 стор 130, брош. в. 8., Ціна \$1.20;
- **Огляд українського наукового і культурного життя від початку другої світової війни.** ч. 1-2 49, стор. 152, брош. в. 8., Ціна \$1.60
Всебічне наświetлення життя української еміграції в Німеччині після припинення другої світової війни.
Замовляти і гроші висилати на адресу:
MUNICHEN - 2, BS, FACH 221, GERMANY

НАВАРТІ

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ В КАНАДІ

Рік II.

СІЧЕНЬ 1950

Ч. 1 (6)

ХРИСТОС РОДИВСЯ!

Богдан Лепкий

Під ялинку

Горять свічки, синявий дим
Снується попід стелю, —
Думки твої біжать за ним
У батьківську оселю.
Спішайся, бо далеко їм,
Далеко, брате, дуже..
Прибігли... Боже! Де наш дім?
Лише колядка тужить.
Лише колядка та сама,
І ті самі звичаї.

А люди? Люди де? Нема...
Де ділися?.. Не знаю...
Колядка чайкою літа
Від Дунаю до Дону.
Коли ж прийде година та,
Що вернемо додому?
І де той дім, де наш хором
На тисовім помості?
Чи те, що предкам було сном,
Прийде до нас у гості?
Чи сядем, браття, по хатах,
Як газди до вечері
Й відложимо журбу та жах
Надії втворим двері?
Не даром пісня тисяч літ,
А може й більше, тужить.
Далекий шлях великий світ,
Не тратьмо віри, друже!

Центральному Комітетові Спілки Української Молоді,
Краєвим Комітетам, Комітетам Осередків, сумівцям,
Краєвим Проводам МУН, СУМК, УКЮ, та всій українській молоді бажаємо веселих
свят РІЗДВА ХРИСТОВОГО ТА ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ.

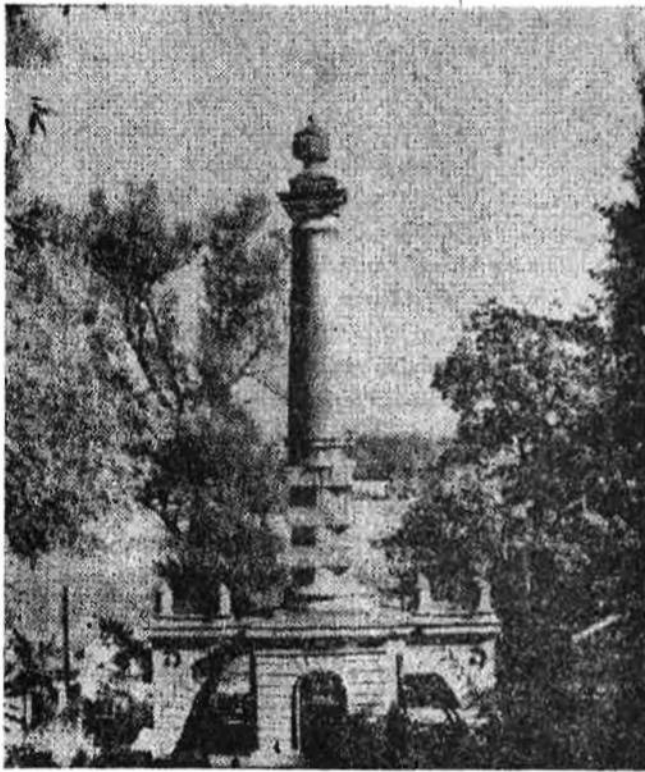
Української Молоді, що в умовах більше вицької окупації бореться зі зброєю в руках
за здійснення наших національних ідеалів, що на фабриках, заводах, у школах ста
вить спротив наїзникові, бажаємо з нагоди РІЗДВА ХРИСТОВОГО та НОВОГО РОКУ
сил та витривалости у їхньому ділі

КРАЄВИЙ КОМІТЕТ СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ В КАНАДІ

Б. Кравців

Пам'ятати про Крути!

Дві події хотілося б сьогодні пов'язати, золотим мостом порівняння сполучити, щоб вони у свідомості нашої образом єдиним постали і своєю несподіваністю нас полонили. Дві події: одну з-перед 32 років і другу з-перед 765 років. Бій під Крутами і похід Ігоря на половців. Майже вісім століть, багатой на світлі й важкі події, української історії розділює ці дві дати, сполучуючи їх водночас, так дивно й чудово, одним змістом у гасло єдине.

Аскольдова могила, де поховано героїв Крут

Знаємо ж усі, пригадувати не треба.... То ж 28. січня 1918 року — не цілий тиждень після урочистого проголошення незалежності на Софійській площі, після читання Четвертого Універсалу з його гордими словами: „Від нині Українська Народня Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною, вільною, суверенною державою Українського Народу” студенти й гімназисти Києва — на вістку, що зближається ворог — збираються в нерозважному, може й шаленому пориві їхати на Бахмач, у Чернігівщину, щоб землі української і столиці її Києва оборонити....

То ж так само колись — наповесні 1185 ро-

ку — молоді князі українські: Ігор Святославич новгород-сіверський, і Всеволод, князь курбський і трубчевський і Володимир — путивельський, і його небіж Святослав — рильський, запалившись бажанням „копіє в землі ворожий ізламати й із синього Дону шоломами води зачерти”, збираються незважні й шалені землю руську від половців хижих бюронити....

То ж одним духом надхненні, одним бажанням і завзяттям сповнені були і молоді князі землі української дванадцятото віку і теж молоді крутяни двадцятого століття, їх нащадки далекі. „Краща бо смерть, ніж неслава полону”, „бо хоробрим, що криваві значать рани”, це гасла, це прапори, що під ними боролися й одні і другі. Та й одним і другим доля випала однакова: „Свати попоїша і сами полегоша за землю руську”.... Із триста юнаків під Крутами після кривавого цілоденного бою із армією Муравйова врятувалося тільки декількох — і тільки 15 воїнів — після запеклого вілоденного й цілонічного змагу над Каялою — вернулося цілими з походу Ігорового додому

Дорікання не так за поразку, як за порив нерозважний за „шалене” бажання шукати в боях чести і слави довелося вислухувати не тільки ж молодим князям юд великих. „Зарано вам іти було з мечами бороти землю хижих половчан” — дорікання великого князя Святослава, висловлене в „Слові о полку Ігореві”, доводилося вислухувати і молодим крутянам, і тим, що гинули потому під Базарем, і тим, що нерозважної, шаленої боротьби з окупантом не лишали й не лишайуть сьогодні

Це правда! Ніхто ж і не береться сперечатися: з мілітарного погляду бій студентського курія під Крутами й епілог походу молодих князів над Каялою були нещасливими, може й нерозважними. Адже — холодно міркуючи — трьох сотній горстці юнацтва не зупинити було багатотисячної армії жорстокої півночі, захланної і свідомої, що їй без соняшного півдня без України, не буде життя й існування. І похід чотирьох князів на землю половців хижих — був на той час тільки епізодом, частковою, несконсолідованою акцією, що й не могла закінчитися може інакше, як поразкою над Каялою. . А все ж!

А все ж таки — обидві поразки — і та під Крутами, і та над Каялою стали для нас чимось

більше навіть за перемогу. То ж подумати тільки: поразка над Каялою дала нам „Слово о полку Ігореві”, національний епос, що угольним каменем ліг у фундамент нашої народної свідомости, твір, що дав нам традицію, що ним гордимось й будемо гордитися перед світом ще довгі і довгі століття.

А Крути? Це слово коротке, повне змісту гарячого й таємного, ще важко нам сьогодні усвідомити в усій його повноті. Ми цілі в його поліні воно стало частиною нас. Легендою, що не тільки збирає нові лави борців, що не тільки ве-

де їх на нові походи й у нові бої. Крутинський бій став живою дійсністю, став кров'ю й повітрям України, тієї, що бореться!

Щоб збагнути це, треба залишити на хвилину залі концертів й академій, треба забути про промови й деклямації і тільки на мить, на коротку мить треба перенестися всім серцем туди, де в такі морозні січневі дні й ночі наші брати і друзі наші невгаваючою боротьбою, гарячою кров'ю і життям своїм засвідчують, що вони з невмирущого роду крутянців, що вони пам'ятають про Крути.

З нагоди РІЗДВА ХРИСТОВОГО й НОВОГО РОКУ, Центральний Комітет Спілки Української Молоді вітає обидві Українські Церкви, Українські Центральні Установи, всі спороднені з нами Українські Організації Молоді, Крайові Комітети, Організаційні Бюра, Уповноважені СУМ, всі Комітети Осередків СУМ і всіх сумівців та сумівок в Німеччині, Австрії, Бельгії, Франції, Англії, Канаді, ЗДА, Аргентині, Бразилії, Парагваю, Венецуелі, Тунісі, Австралії та Новій Зеландії,

вітає зокрема славетну Українську Повстанську Армію, Героїв революційно-визвольного підпілля та вірну нашим ідеям Українську Молодь, що живе під терором Кремля, та бажає всім сповнення наших загально національних прагнень — здобуття Української Самостійної Соборної Держави!

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ.

Петро Волиняк

Перше Різдво

(Спогади)

Находив вечір. На засніжені плавні іспускались сизі сутінки. Десь здалеку (з горішньої частини міста) почувся дзвін. Протяжний і врочистий.

— Б-а-ам! Б-а-ам!

— ...а-а-ам'... — відбивалося у плавнях за Дніпром і тонуло у засніжених степах Таврії.

Коротка павза і раптом зраділи і заграли дзвони. Всі разом. Весело і могутньо. Але це не впливало на полонених. Здавалося, що навіть гарматний стріл не в силі розбудити їх.

Чорні й обдерті входили до магазину де мала бути відправа. Входили і ставали серед „церкви”, один біля одного. Ніби в гурті горе й біду свою сховати хотіли.

Прийшов головний наглядач. Випещений і вгодований. Став збоку від полонених і зневажливо оглядав „нижчу расу”, майбутніх рабів своїх.

Було тихо в пів-темній залі. Так тихо, що

чулося, як важко дихали знеможені люди, що може вперше в житті прийшли до цієї „церкви”.

Хтось увімкнув струм. Світло залило вбогу залю. Два світи було в ній: сірий гурт полонених — убогих і знесилених, брудних і обдертих, і гурт церковного хору та декілька старих жінок, стояли збоку і зляканими очима дивилися на полонених, які будною плямою манячили серед залі.

Яксь гнітюча тиша була в залі. Ніби живі прийшли до мертвих і стояли вражені цим сумним видовищем.

Серед полонених помітився протест і іронія. Деякі погляди, кинуті на дякона і священника в святкових золотих ризах, що стояв перед невеличким, свіжою скатертиною застеленим, столиком, говорили: — За кусок хліба хочете заставити в свого Бога вірити?! А деж він, той Бог, який вже з дитинства нашого не

всилі врятувати нас?

Священник ніби відчув це. Занервувався і щось сказав дяконові. Диякон глянув в бік хору і раптом (мов вода вєсною!) вибухнув могутній спів:

...З нами Бог,
Розумійте народи
І покоряйтеся,
Бо з нами Бог!...

А священник, старий і сивий, повернувся до в'язнів і на три сторони благословив їх хрестом.

...„І покоряйтеся,
Бо з нами Бог!...

лився могутній спів.

Мов струмом ударило в полонених. Стояли вражені і роздвоєні: з одного боку упередження й злість, а з другого надходило щось чевимовне й велике, і боролось зі злістю, гамувало її.

І це друге перемагало перше. Кожен з цих живих трупів ніби оживав. Роками знищувана сила традиції яка йде від сивих часів праісторії, воскресла в кожному і робила його людиною.

Напружено ловили кожне слово короткої відправи. Впивалися музикою співу, стояли вражені і очі їх дивилися злякано, ніби справді Христа-Бога, сьогодні народженного, шукали, побачити Його хотіли, просити мали, щоб Він простив їм безбожництво їхнє...

А хор співає. Лється прозора пісня про кінець світу, коли запанував над ним Ірод-Злобний. Але Бог не хоче допустити перемоги зла над добром. Посилає вістку, що прийде Рятівник, щоб спасти люд свій. А ворог не вгаває:

„Десять тисяч, ще й чотири
Дітей Ірод убиває...”

Щоб тільки знати Його, Сина Божого, і не дати Йому кинути велике слово Істини у народ свій. Бо тоді запанує Правда і не буде місця для Ірода на землі нашій.

Кожен відчув, що слова колядки обзиваються до його. Відчув, що один Ірод знищував його душу, а другий знищує його тіло.

Ось стоїть один з полонених. Босий, нестрижений, неполегий. Брудні коліна вилазили з подертих брезентових штанів. Стоїть і дивиться в одну точку, а сльози рясно течуть з очей і падають на босі ноги, що синьо-червоні від холоду стоять на голому цементі.

Зводить очі на сивого, як голуб, священника, а тоді рушає з місця і йде. Підходить,

цілує хреста, а тоді рвучко розриває на собі сорочку, витягає хрестик (маленький, дерев'яний) і шепоче:

- Це... мати дала, як на фронт ішов. Не вірив у Його, але беріг материне благословення... А тепер вірю, бо сьогодні я пізнав Його. Каже це, а сльози, течуть, течуть...

Не витримав старий священник і заплакав. Плачуть полонені, плачуть співаки... Але це не сльози суму, а сльози радості, бо Христос родився і прийшов до їх.

Диригент стояв і дивився мовчки, а тоді обтер сльози, махнув рукою і прозорий спів знявся в залі. Чистий і гарний, як душа народу, що вирвалася з пазурів Іродових і сльози радості ронить — з людьми від щастя плаче, до Землі нашої озивається:

„Радуйся,
Ой, радуйся, земле,
Син Божий народився!”

Над Дніпром, Різдво 1942 р.

Лєся Українка

К о л я д а

Ой в раю, раю, близько Дунаю
виросло зело дивно-весело
В ньому стебельце — з коп'я деревце,
на ньому гілки — золоті стрілки,
а на вершечку квіточка сяє,
Десь узялася люта зм'я,
розпяла крило та понад зело,
ясная квіточка потьмарилася,
райська земля засмутилася
Ой надбіг, надбіг білий молодець,
вирівав сучок та зробив лучок,
вломив гілочку, ясну стрілочку,
устрелив змію попід реберце,
попід реберце в самеє серце.
А де кров кане, там пожар стане,
та запалають гори — долини,
ясним пожаром без пожарини,
райська птиця вся полошиться,
замахне крилом та понад селом
ярая квітка золотом засяє,
нехай же сяє, та й не згасе.

Н. Г. Русова

Марійчин Святвечір у Канаді

(З ОПОВІДАНЬ НАШИХ НОВОПРИБУЛИХ ДІВЧАТ „ДОМЕСТІК”, АБО З НОТАТОК „ТОЇ ПАНІ, ЩО СПУЖИТЬ ДОМЕСТІКАМ”)

Темноволосе мале галицьке дівчатко з худеньким обличчям і великими русалчиними, темно-зеленкуватими очима. Короною чорних кіс гладенько уложених, Марійка старанно обрамлювала своє бліде личко. Це робить її майже гарною. Вона донька гір, одної з чарівних і бідних околиць карпатського краю. Вона ходила до школи у рідному селі, аж доки німці не забрали її на роботу. Спіймали „просто на полі” разом з іншими старшими дівчатами.

Спочатку працювала на тяжкій металургії, будуючи „непереможну міць гітлерівської Німеччини”, а потім як і сотки інших у „бавора”.

Коли все розвалювалося продерлася до дому, де вже шуміла повстанська війна. Носила до лісу харчі упівцям, дістала пару куль від москалів у плечі і в бік. Скоро зникло село, згинули батьки від москалів, когось з родини вивезли на Сибір, когось вбили...

Якось, як і сотні інших українських дівчат, виїхала до Канади як „доместік”. І ось тепер вже „на п'ятім місяці контракту”. Працює в родині про яку каже: „Нічого собі люде, добрі, але не розбереш якої вони віри. До церкви не ходять, образів у покоях немає, свят ні посту не обходять. Пані кажуть, що вони прогріхисти, а Бог його знає що то є. Просто грішники, то і все”.

Марійка по своєму дотармінує поняття „прогресисти”. Ми знаємо значіння цього м'ягкого терміну у демократичних країнах і бачимо, що вона не дуже помиляється вважаючи їх „просто за грішників”. І маленьке карпатське дівча навіть не знає на скільки органічно і підсвідомо вона має вірний погляд на „прогріхистів-прогресистів”.

І от в цей свій перший Свят Вечір в Канаді вона дійсно побачила, що то є Америка і „прогресисти”.

Найбільше здивувало Марійку, як вона казала „аж-аж-аж”, це те, що всі троє малих дітей її господарів „так таки ніколи не чули про Ісуса Христа” тому, що пані завше поза домом на „парті”, а пан на „бізнесах чи клабах”. Тому Марійка не лише „доместік”, але і виховниця трьох дітей. Чого вона може їх навчити? „Певне,

що тяжко з ними договоритися, бо мови не знаю, хоч вже трохи і вивчилася”. Але вона співає їм українських пісень, показує образки з життя Спасителя із книжечки, яку їй дали в сусідній церкві, куди вона час від часу ходить, бо до української далеко їхати й господарня невдоволена з того, що багато часу трагить на „забобони”. Чи діти розуміють її? „А як же, навіть навчилися по нашому коляду співати. Це я такий сюрпрайс готую своїм господарям на Різдво. Щоб дітки під ялинкою заспівали про Боже Дитятко. Щоб було гарно і по нашому”

Це Марійчене захоплення таке миле, щире і сміливе, що не хочеться пояснювати їй як мало захопить цей „сюрпрайз” її господарів „прогресистів”. Хочеться привітати її хоробрість і потім в разі чого, як буде біда, заступитися за неї де слід.

В родині Марійчиних господарів дуже жваво готувалися до ялинки, але не полудськи, як зауважила Марійка, не постили, але як божевільні бігали по крамницях і накупляли „усілякого”. Куті і не думали готувати, а так просто як звичайно всяку їжу „прилагоджували”. Марійка ще не збагнула, що по цей бік океану Свято Різдва Христового обернулося у „Крісмас”, себто у вакханалію купівлі і проджу потрібних і непотрібних річей. „Прогресисти” давно вже не згадують народження Світлого Соняшного Бога Спасителя світу, а вифлеємську зірку давно вже заступили голосливі моргаючі зірки електричних реклам, і у багатьох приваблива московська зірка. В самий Свят Вечір, поки господарі прикрашують „механічне дерево”, як Марійка зве тутешню ялинку, і теж готують „сюрпрайзи” для дітей і для своєї служниці, вона має у кухні гору тарілок і тарілочок обливаючися гіркими сльозами, яких ніхто не бачить, а як би і бачив, то не зрозумів би чому вона плаче. Адже в дома було і холодно і голодно, і не раз свистіли кулі й гупали вибухи бомб чи гармат, а тут вона має і що їсти і що вдягнути на себе, та й господарі добрі у неї. Марійка дивиться у вікно над „цінком” і на темно-синім мрячнім небі бачить одну єдину

„канадійську зірку”. Ця вечірня зірка нагадує їй всю вчистість Свят Вечора там в далекій Україні. Рідне село, пухкий сніг на смереках, яскраво освітлену церкву, святочно прибрану хату, стіл з традиційними „вгодними” Богові стравами. А потім будуть колядки. Всі будуть співати радіючи, що народився Христос. Але і це видимо зникає. Його замінює друге. Стріли, вибухи, крики „слава” і крики „ура”. Села нема, москалі знесли його залізом і вогнем. Батьків нема... І раптово Марійка перестає плакати й її мокрі від мильної води руки стискаються у міцні п'ястуки. Вона знає, що „після всього, що було” це не рабські руки, а руки, що вже тримали зброю і обмінювалися олив'яними дарунками з москалями. І їй так шалено захотілося „до дому, в ліс битися до загину з проклятими москалями комуністами. Пімсти! Пімсти.”

Але раптом дзвінок господині вдаряє по її нервах і вона біжить до сальону, і раптом спинається у дверях „як укопана”.

Велика ялинка прибрана червоними стрічками, песиками і іншою „поганню”. На „мехашана червоними механічними чортенятами, свинками, песиками і іншою „погонню”. На „механічнім дереві” все метушиться, булькає, гойдається і робить на Марійку гнітюче вражіння. А на самій горі ялинки! Боже! Замість блискучої і радіоної Вифлеємської Зорі, або янгола, — червона п'ятикутна зірка-транспарант з емблемою серпа й молота з портретом Сталіна посередині.

„Чи ти це любиш, Мері?” питає господар, явно вдоволений своєю так „модерно” прибраною ялинкою. „Я маю ще для тебе „сюрпрайз бо знаю як ти любиш ваші пісні”. І господар пускає на патефоні спеціально для Марійки куплений „рекорд” російської пісні:

„Страна моя, Москва моя,
Ти сама ж любімая”...

Марійка спочатку просто зацікавилася і під звуки „рідної” пісні не зводила очей зі зірки і портрету Сталіна. І раптом сміло, прямо в очі господарям на ламаній мові вибухає

„Хиба ж це ялинка? Це якесь чортяче механічне дерево, та ще й з головним чортом Сталіно на горі!”

Господиня чогось „по-дурному сміється”, а пан ласкаво каже: „Ах дурненька! Ти певне ніколи не бачила ялинки на „кмас”. — ”Як то не бачила! — випалює Марійка — Певне що бачила у нас й в школі. Лише не бачила щоб на святе деревце всяку погань вішали, та замість янгола чи зірки, Сталіна, будь би він по-

вис на першій гілляці (це по-українськи). Такого дійсно Бігме не бачила”.

І затуляючи вуха щоб не чути, проклятої пісні про „любимує страну” вона тікає з кухні під сміх господарів і крики дітей.

Замкнувшись в своїй хатці, вона сидить обурена несамовита і приголомшена. Пальці, стиснуті в п'ястуки, болять. Вона обмірковує „страшну помсту”. Про виконання цієї помсти вона так оповідала тій „пані що служить доместікам”.

„От зараз побачите, як я помстилася. Послухайте мене, як я все фاینенько прилагодила. Це не проста помста, а помста за Свят Вечір! Пізно вночі як всі вже спали, я витягла з валізки мого янгола, що ще в таборі Ді-Пі вирізала з журналу і на твердий картон наліпила. Вони тут таких янголів просто до „гарбічу” кидають. А то ж янгол, а не сміття якесь. Полюбувалася ним, помолилася, проспівала тихенько „Христос родився”, цей ковдрою накрила голову, щоб не почули „прогрісисти”. Тоді тихесенько пройшла до сальону, помалесеньку здерла червону зірку із Сталіном, а натомість дротом добре mocno привязала янгола. Мочно привязала аж- аж- аж. Потім вибігла у садок і подержи на шмаття прокляту червону зірку і червоного Сталіна, у скаженій люті все то вкинула у сміття у „гарбіч”, цей ногою притисла, щоб не виліз. То все на славу малого Йсусика. Аж тоді спокійно заснула”...

На другий день великий скандал і драма. Пані вимагає червону зірку, яку вона за два долари купила у Нью-Йорку. Пан гнівається, що не може здерти янгола з дерева. Діти ревуть, що вчора не пощастило зробити „сюрпрайз” до якого два місяці їх готувала Марійка. Щоб хоч їх заспокоїти пан каже: „Ну вел, робіть свій супрайз”. І в довершення скандалу діти стають під ялинкою, тричі перехрестившись, як їх вчила Марійка, досить виразно співають „Христос рождається”...!

На черговім засіданні католицьких дам-патрнес, що опікуються долею новоприбулих „доместік” і полагоджують (звичайно на користь дівчат) всякі непорозуміння між „двома світами”, засідає „трибунал”: голова комітету, перекладчиця, „обвищувачена” Марійка і дуже зденерована господиня.

Пані-голова просить перекладчицю запитати Марійку, нащо вона зробила таку шкоду господарям, які зрештою хотіли їй зробити приємність. Розмова і далі ведеться через перекладчицю „ту пані, що служить доместікам”.

і яка перекладає дуже швидко і точно запити і відповіді, але завжди з малим нюансом на користь дівчини. „Нащо ти все це наробила: знищила зірку, янгола? А українська коляда дітей?” Марійка годно і спокійно відповіла: „Скажіть їм пані, так: Зробила так бо ненавиджу комуністів і їх Сталіна, що всіх наших помордував і на Сибір вивіз. Катве мій край. Брата вбив”! Патронеса не зовсім розуміє при чім тут політика? За що покарав Сталін батьків Марійки і вбив брата? Чи „добрий Джо”, такий злий? Чи Марійка є політик, конгресмен чи депутат, що її цікавлять такі справи?

Тоді Марійка все спалахує і її бліде обличчя запалюється полум'ям очей. І без допомоги перекладчиці ламаною, але зрозумілою мовою проголошує: — „Так! А то як же? Певно, у нас кожна дівчина займається політикою — воюєм з проклятими москалями. А ви що думаєте? Що ми окрім прання й натирання паркетів не можемо зброю тримати в руках і бити ворога! Ось дивіться, московські подарунки!” Вона засукує рукав і ростібуючи ковнір блюзки, показує шрами від куль. — „В таборі у Німеччині повитягали з мене советські кулі, аж дві операції робили”.

Патронеси дивляться на це все ще менш розуміючи, чому ця „бідна дитина”, як вони здебільша звать новоприбулих дівчат, прошита кулями. Перекладчиця обіцяє пояснити це все на спеціальному засіданні.

Марійка думає, що її зле розуміють і просить перекладчицю: „Скажіть їм пані, скажіть, що я присяглася, де б не була бити тих комуністів із всякими їх приятелями прогріхістами.

І тут і буду так само хочби мені що за те буді. Не хочу більш працювати у цих прогріхістів, бо таки дійде до біди. Я вже зрозуміла, що прогріхісти — то це самі комуністи. І в Бога не вірять, і дітям про Йсусика не вільно оповідати, в церкву не пускають. Знаю я вже хто вони”!

Коли ця справа була перекладена, симпатія патронес вся по стороні Марійки, і одна з пань каже: „О, ці українські дівчата — вони дійсно зворушують своєю побожністю і патріотизмом”

І „трибунал” патронес виносить рішення: похвалили Марійку за її бій з безбожним Сталіном, але вимагає від неї, щоб вона повернула господарям два долари за знищену зірку зі Сталіном. Господині виявили догану за уміщення на ялинці Сталіна і порадили залишити на його місці Марійчиного янгола. Бо це краще для дітей. Пресідниця комітету, що належить до найвищого канадійського товариства, дивиться мовчазно і серйозно на господиню, яка в своїм люксовім футрі й червоних настроях сидить понуро схиливши голову.

Тоді коли всі вже розходяться Марійка каже до перекладчиці: „Скажіть, прошу вас, оцій добрій пані, що я таки витовчу большевицьку дур з голів й дітей і пані та може і пана. Хай тільки мови підовчу, ще зроблю з них віруючих і добрих канадійців!

Отже, як бачимо в цім оповіданні, неприкрашеним випадку з життя — є всі елементи „Різдвяного оповідання”: є бідна героїчно дівчина, янгол, нечиста сила і чорти (побіджені) і порівнює добрий жінець.

Нова радість стала . . .

Нова радість стала, яка не бувала:
Над вертепом зізда ясна світу засіяла.
Де Христос родився, з Діви воплотився,
Як чоловік пеленами убого повився.
Ангели співають, славу, честь звіщають,

На небеси і на землі мир проповідують.
Просим тебе, Царю, Небесний Владарю,
Даруй літа щасливії сему господарю:
Дай нам мирно жити, Тобі угодити,
І з Тобою в царстві Твоім на вік віків жити.

Центральному Комітетові СУМ-у. Краєвому Комітетові СУМ-у в Канаді, членам і прихильнкам СУМ-у в Торонті і всій українській молоді в Україні і на чужині наше дружне
ХРИСТОС РОДИВСЯ!

КОМІТЕТ ОСЕРЕДКУ СУМ-у В ТОРОНТІ

П. Хмурий

Незабутні дати

(спогад)

Був чудовий зимовий вечір. Сніг, який випав напередодні, прикрив купи „революційних семячків” і приодягнув Київ в святочні білі шати. Київ гарний в кожній порі року, гарний тією красою, якою обдарувала його природа.

На протязі довгих віків, плундрували і обкрадали з його багатств різні орди, але жодні займанці не в силі вкрасти і знищити відвчну красу і велич.

Цього чудового вечора на вулицях Києва помічався поживалений рух. Групи людей, мов потічки впливали з різних сторін міста і прямували до педагогічного музею в якому урядувала Центральна Рада. Всі поспішали на прилюдне, врочисте засідання Малої Ради. Залябічні проходи і балкони були вщерть заповнені публікою, яка в окупченому і поважному пастрої чекала на врочистий момент.

Всі присутні очікували, немов перед чимсь небуденно-величавим, відкриття цього великого моменту.

О год. 12.20 ночі, сивобородий голова Центральної Ради проф. М. Грушевський з паперами в руках вийшов на трибуну. Все завмерло — кожний відчував, що зараз станеться щось величаве, радісне!

Мов могутній потік полилися величаві слова IV. Універсалу:

„Народе Український!

Твоєю силою, волею, словом стала на землі українській Вільна Українська Народна Респуб-

ліка. Од нині Українська Народна Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною Державою Українського Народу”.

По голосуванні Грушевський проголосив, що IV. Універсал прийнято. У відповідь розлягається могутній, спонтанний спів національного гимну. Публіка плакала сльозами радощів, один одного обнімали і цілували мов на Великдень і „воістину”, це був незабутній український Великдень.

22 січня, о год. 2-ій ночі врочистість закінчено і юрба радісних людей висипалася на вулицю і в темряві ночі, понесли в своїх серцях, мов великодню свічку вогонь радості, щастя й віри.

Це було 22 січня 1918 р. а рік пізніше 22 січня 1919 р. на прадавній історичній Софійській площі проголошено державний акт — „од нині і на віки” правню державне з'єднання Української Народної Республіки, із західними областями Української Народної Республі-

Основне значіння цих обох великих державно-правних актів в тому, що ним відновлено по довгій перерві державну самостійність і після 600 років розєднання, віднову соборности всіх земель українського народу.

Ці дати це дві незабутні дати великої моральної і ідеологічної перемоги над усіма національними противниками. Це є дати великого усвідомлення, що без державної самостійности і соборности, нам загрожує повільне духове завмирання. З цими ідеями ми живемо і стоїмо, без них загинемо.

О. С.

К Р У Т И

Ім північні вітри гудуть,
 Ім сніги завівають путь,
 А вони йдуть без спочину,
 А вони без загибуну йдуть.
 Ім шати залляла кров,
 На шмаття їх корогов.
 Та кожен, кожен із них
 Смертю — смерть поборов.
 Вслухаються в гуд і тиш
 І чують, як ти гориш;
 І сходять криком німовним,
 Кривавим криком: КОЛИ Ж?

Володимир Янів.

Думки з нагоди трагічних роковин

Святкування роковин, які в своїй неповторній величчї були чимсь виїмковим, єдиним, — які стали на „скорбних перехрестях” багровими „знаками потужного маршруту” серед безпросвітнього туману сірих буднів, — святкування таких роковин не сміє ніколи перемінитися в повторювання відомого, давно роз’ясненого, багато разів слуханого і чутого. Зокрема жертва життя вимагає не фраз, не штучного патосу, ані, навіть, не сліз, ні невчасного жалю, а завжди свіжої, збірної творчості, а шукання істоти, суті, заповіту, а муки нашої й нашого Юлю, щоб здійснити мрію й завершити чин. Не слів нам треба, а „вогню в одежі слова”, що горів би в нас наче вічне полум’я при мавзолеях, які досі не станули ще на Аскольдовій могилі. Любови нам треба, крику безсмертної душі, який дозволив би нам вбити в собі все нище, низьке й нікчемне й піднятися над мерзоту й малеч буднів, над нашу кволість, турботи й непорозуміння, а який казав би бажати великого.

Тому говоритиму до Вас, Друзі, не про події, а про проблеми, які з подій виростають. Але й багато проблем нашло продовж трьох десятиліть своє висвітлення. Не потрібно пригадувати більше сьогодні, що Крути перекреслили остаточно програму східноєвропейської федерації й що від цього часу ідеал державної суверенності є наказом, який не підлягає дискусії. Політичній еміграції не загрожує теж небезпека подвійного патріотизму — патріотизму своєї нації й чужої держави — й героїзмом Крут не потрібно протидіяти намаганням окупантів, щоб Інтернаціонал чи „Ще Польшка” не стали тим, чим нам були колись гимни: „Боже! царя храни” чи „Боже! буди покровитель!” Засвоїли ми собі теж істину, що до суверенності доходить за посередництвом меча. Пригадалась Мазепинська наука, „же през шаблю маєм права” й нарід гречкосійів знову затужив за козацькою верствою. Аксиомою стала віра, що поруч розуму — рацію, — поруч культури мусить стати теж воля й сила. Сьогодні наївною видається віра попередників в самоздійснювання великих ідеалів і добре розуміємо приповідку старовинних римлян, що до миру доходимо через мобілізацію, а не через роззброєння. Доволі обширно вияснено теж, у зв’язку з проблемою

Крутів що України не збудує нам всесвітнє братерство й союз поодиноких українських кляс з червоними чи зеленими інтернаціоналами, а навпаки: тільки внутрішньо-національна солідарність і співпраця всіх станів, партій і кляс.

Багато говорилося в кінці про стратегічну недоцінність Крутів, але для сучасного покоління.

„Правдивий світ, — не той, для ока зримий, —
Крилами розтинаючи вогонь,
Гойдають тихо грізні серафими
Но терезах своїх долонь.
Колись умів об’явиться, як чудо,
Істота кожної з землин річей.
Настане день... світ спалахне, й полуда
Нам всім спаде з засліплених очей.
В священнім жасі, дивно скам’янілі, —
Немов хто у вічність відчинив вікно, —
Побачимо у млі нестерпно білій
Все, все таким, як справді є воно”.

(Кден, „Софія”).

Почуття справжньої відповідальності не дозволяє паки й паки зупинятися над названими, проблемами, хоч від поставлення їх, розв’язання й засвоєння залежало колись наше „бути чи не бути”. Сьогодні ж перелічені догми належать до абеткових істин нашого політичного думання й доводити доведене чи вертатися до нього було б даремним витраченням часу. В нашій поході, в невтомній шуканні шляхів, у протоптуванні доріг, у підготові сподіваного хочемо найти в Крутах правду, яка промовляла б зі спеціальною переконливістю до нашого покоління, яка мала б зобов’язуючу силу для **нинішніх** днів. Іде ж бо про безперервне відшукування нашого обов’язку, щоб не змарнувати нагод, щоб бути сторожким на небезпеки, щоб бути готовим, щоб не повтартати трагедії, але з героїств родилася перемога.

Ця правда, що вимагає саме сьогодні окремого підкреслення, лежить в зовнішньо-політичному аспекті.

Пригадаймо ситуацію з перед тридцяти років. Великий новітній Вавилон, — „тюрму народів” — утотожнювано звичайно з режимом, — з царатом. Не тільки національне поневолення, але теж насилля над **свободою** людини були наслідками володіння Романових над шостоною

земської кулі. Імперіялізм і соціяльне реакціонерство були питомені для тої поліцейської держави, де свист нагайки й мариво каторжних робіт і заслання жахали громадян. Проти деспотів на троні жеврів бунт не тільки поневолених але теж державної нації — москалів.

Березнева ревілюція в 1917 р. заповідає повний лад. Розвал царської імперії дає змогу визволитись поодиноким народам. Україна дістає змогу статися порядкуючим чинником на Сході Європи.

І в цей мент виявляється правдиве обличчя Московії. Наші північно-східні сусіди нищили режим — валили царат не для здійснення свободолюбних кличів, а для надання нової атракційної сили московській імперії. Імперіялістичної концепції царату не нищать ні міщансько-соціалістична, березнева революція, ні пізніша жовтнева, комуністична. Стихію визволених цюїню народів треба втопити в крові. І як ці народи стають до оборони своїх святих прав, тоді Москва кидає в вирішій бій всю свою силу.

Доказом Крути! Там стрінулось українське героїство з послідовним здійснюванням імперіялізму москалів, переводженого тим разом більшовицькими руками.

І цей аспект найбільше нас сьогодні цікавить. Бо є якась невмолима послідовність у розвої історії.

Сьогодні евраїйську імперію звик світ утожнювати з **комуністичним** режимом, як колись утожнював її з царатом. І багатьом видається, що вистачає знищити комунізм, а решта, в тім числі і визволення народів і свобода людини, прийде само. Світ, — і іноді ми самі — забуває, що за комуністичним режимом стоїть московський нарід, як колись стояв за царатом. І, навіть, як знищимо режим, отанеться незмінною суть, — московська субстанція з її відвічними аспіраціями.

Цю проблему відчули українці у власовській концепції націонал-соціалістичної Німеччини, цю проблему ставить нам перед очі невтомно актор березневої революції Керенський, що сьогодні хоче добути визнання західніх демократій.

Один зміст, одна ідея, одна концепція в різних постатях, у різних формах; одна опирна машкара в різновидих масках: царату, республіканського соціалізму, комуністичної диктатури, націонал-соціалістичних вислужників чи псевдо-демократії.

Наче таємна книга в Божій руці зі сьоми печатками із Йоанового об'явлення. Наче гріз-

ні вершики апокаліпси. Що печатку зірвати, то що раз інший кін: раз білий, раз червоний, раз ворожий і вкінці чалий. „А той, що на чалому сидів, — на ім'я йому смерть, за ним же слідом ішов Ад. І дана їм влада на четвертій частині землі забивати мечем, і голодом, і мором, і земними звірми”.

Завжди Росія, — одвічний ворог України. І одночасно загибель, знищення, руїна й не ріки, море крові й сліз.

І тут „мементо”, — тут пригадка Крутів на сьогоднішній день і тут наше послідовне „цетерум!” — Тут наша рішуча заява! Не зайве в обличчі нової загрози, ніколи не є забагато повторяти, що не зміна режиму, але розбиття імперії є завданням українських патріотів. Інакше даремно кликатимуть за карою небес повівечені тіла героїв з чернігівських піль, порошених снігом, інакше даремні будуть прожльони й незасклеплений крик розпуки вигнанців з Колими, інакше знову наші нащадки гатитимуть своїми кістями болота чи рити, купаючися в смертному поті, канали. Як во дні минулі. Як за Петра I, як сьогодні за Йосифа Висаріоновича.

Бо є дивна послідовність у історії. Як суздальський князь Андрій Боголюбський вперше зайняв Золотоверхий, тоді літописець записав про подію дослівно таке:

„...А здобули вони Київ місяця марта, — восьмого, другої неділі посту, в середу. І грабили город ввесь два дні: Поділ і гору, манастир і Софію і Десятинну Богородицю. І не було помилування нікому й нівідкіля: ні для горючих церков, ні для убиваних християн ні для інших полонених. Жінок введено в полон, насильно відриваючи їх від чоловіків, а діти ридали, шукали матерей. І забрали маєтків без ліку і пустою стояли церкви без ікон, книг, риз і дзвонів, що їх пограбили смольняни, сузданці, чернігівці й Ольгова дружина: і пограблені були всі святині. Запалили поганці навіть Лавру Печерську святої Богородиці. І стогін ішов по Києві серед усіх людей, — і туга і невітишна скорб і нездержані сльози. І таке сталося нам за гріхи наші”.

Як би не дата, можна б сумніватися, чи було це в XII. ст. чи може по Крутах. Бо ось зацитую, тільки короткі, але як дуже багаті в зміст цифри:

Ось „Вістник Союзу Визволення України”, який появлявся у Відні, подає, що за 10 днів нового режиму по Крутянській трагедії розстріляли більшовики в Києві ок. 5.000 людей. Од-

них тільки гімназистів, записаних в бойовий курінь і вільне козацтво, розстріляно 168 люда. З морського куреня розстріляли 215 матросів за те тільки, що прогосили „нейтралітет”.

А „Київська Мисль” подає про розстріл двохсот студентів у Маріїнським парку. Скільки ж подібних випадків для майбутніх поколінь не занотовано?

Ці факти, між якими лягло 750 літ. вчать не тільки про те, що в бою з так жорстоким сусідом обов'язує безпеку і що до перемоги потреба справді виїмкового зусилля її єдності. Ці факти вказують на безприкладну ненависть москалів до українців, яка проречистою мовою говорить, що або переможемо або згинемо як нація, як самостійна одиниця - без сліду, без знаку, без заповіту.

Де ж джерела цієї ненависти? Адже ж цього винищення нас не дасться вивізнати тільки жадобою панування чи кровожадністю Кремля. Подібну ненависть стрічаємо в світі лише між двома породами. Москалі й ми, це два світи, два світогляди, дві культури. Схід і Захід. Азія й Європа.

Це не даром мов два символи в нашій історії: *„Схід і Захід”* і *„Крути”*.

Скільки орд не спиняли ми грудьми княжих дружинників, рятуючи від зануку віру й лад? Скільки орд не найшло на степах України свою загибель -- до тої міри, що тільки назви по них остались. І перші ставили ми чоло татарам. Півмісяць Аллаха не пішов поза межі України й його блиск теж присмерк. Але як Україна кривазилась у боротьбі з татарвою, Москва в союзі з нею, в співжитті, скріплялась. І згодом перейняли євразійські мішанці татарське насліддя й стали загрозою для тієї Європи, якої ми є невід'ємним складником. Сьогодні ордою є Москва, а ми знову оборонцями перед потопою.

В віковім союзі з татарами перейняла Москва їхню віроломність, яка так жахливо затяжіла над Україною по переяславській угоді. Від Сходу навчилася Москва підступу, який дозволяв їй поневолювати народи, прикриваючись вселюдськими ідеями оборони православ'я, соціалістичної кляси, комунізму. Українці ж осталися вірні ідеалові шляхетности й лицарськості. І безіменній масі, німому числу, безконечним лавам до останку по зразкові предків зуміли ми протиставити індивідуальне геройство. Як за часів

Святослава, що кидав визов: *„Іду на Ви!”*

Як же ж багато говорить про це опис учасника Крутянського бою:

Наближався рішальний момент.

„Густі лави сірих і чорних постатей йшли у весь ріст. З окопів тріскотіли до сорок наших скорострільів, рушниця трьох сотень юнаків та частини студентського куреня. Падали чорні, постаті, за ними йшли нові, падали й знову йшли, одні за другими: і чорні і сірі лави. Наші окопи, стація і потяги кріпко засипалися ворожими стрільнями і кулями, але кріпко трималися нани”. А далі йде опис про знамі факти, як студентау не стало набойів, як все перемішалось і вкінці читаємо:

„Обливалися кров'ю багнети. Але **вдесятеро** більше ворогів перемогли”.

Так! ми свідомі того, що в бою зі Сходом може перемогти Україну тільки маса, ніколи індивідуальне геройство.

Це наша гордість і наш заповіт. Але це теж зобов'язує до зберігання своїх прикмет. В бою зі Сходом зберігати мусимо нашу духовість, наше питоме обличчя. Бо перемога німого числа в бою це те саме, що сірий, безіменний колектив північного села, яке не терпить ініціативи, здорового почину, розмаху, полету. Тут джерело ненависти москаля до українця, тут джерело комуністичного світогляду, який москалі знали ще в середньовіччю в своїх спільних селянських господарствах, т. зв. общінах.

Не витворювати ґрунт для особистого вияву, а вбити охоту до цього вияву, зрівняти до найнижчого, знищити все, усе, що могло б відрізнювати від інших -- ось наказ азійської духовоти.

І тому розуміємо добре, чому Андрій Боголюбський мусів палити палати й золоті церкви, чому мусять в ХХ. ст. зникнути вишнівські садки зближеними хатками. Пісня на Україні має бути одностайна й понура, як пісня надволажанських бродяг. Дарма, що на Україні сяє інше сонце, що над Україною інше небо, синє не сіре! Дарма, що хвилі Дніпрових порогів це не лінійне плесо „матушки русских вод”. Щоб замовкла пісня бадьора, на те мусів бути голод, терор, тюрми, заслання. На те теж колективізація й одноманітні будинки радгоспів.

(Докінчення буде)

Р. Максимович.

„Людина у змагу з природою”

Ціла земна куля є більш гориста та пофалдована, ніж дехто з нас може собі уявити. Майже кожний континент має свої гори, високими під небеса шпилями, які своєю величчю та красою дають живий доказ чудесної руки Всемогучого Творця. Кожна людина, що має відчинені очі та хоч трохи охоти поцікавитися природою, зуміє відчуті її справжню красу, могутність, а wraz з нею велич її Творця і своєю неміч. Тільки така людина зможе розуміти мову тієї природи, подув вітрів, шум гірських водопадів, несамовитий блиск голих гірських хребтів, красу поодинокі гірської квітки та, врешті, повні небезпеки гірські гурагани. Спеціально високі сріблисті шпилі окремих гір дають образ живих, відвічних свідків, поставлених рукою Творця на Його хвалу.

Коли ми глянемо на карту земних півкуль, думки наші зупиняться на найвищих шпилях гірських смуг. Ми бажали б з їх висоти глянути в безконечну далечинь та в цей спосіб відчуті красу жорстокої природи. Очевидно, ми починали б від наших синіх Карпат, які ми по більшій частині добре знаємо, а відтак перейшли б до високих гордих Альп.

4.800 м. високий Монт-Блянк, найвищий шпиль європейського континенту, величаво піднімається вгору до блакитного неба та, неначе володар усіх поближких хребтів, з гордістю глядить на розлогі долини недалекої Франції та Італії. Його 3.000 м. висока південна стіна, кам'яні лами, розторочені сніговіями сріблисті льодовики, це справжнє обличчя Монт-Блянк, „Проклятої Гори”, як її називають мешканці Савої. За здобуття „Проклятої Гори” була назначена велика нагорода. Один з мешканців Савої, 24-літній хлопець, Яків Бальмат, якого манила нагорода, декілька разів пускався в дорогу на Монт-Блянк, однак завертався кожного разу зі страху. Одного дня, коли він шукав догідного підходу на хребет, побачив трьох гірських провідників, які сперечалися за розподіл назначеної нагороди, неначе б то вони хотіли здобути вершок гори. Це остаточно спонукало молодого Бальмата йти далі вперед та додало йому відваги. В запалі, не зважаючи на велику небезпеку, яка йому грозила на кожному кроці, він досягнув висоту 4.500 м. Там вночі захопила його буря зі сніговією. В скалистій щілині Баль-

мат переждав до ранку, а на другий день повернувся до своєї рідні. Декілька тижнів пізніше, 1876 р. молодий Бальмат разом з лікарем Покардом, якого взяв собі за свідка, перший здобув шпиль Монт-Блянк. Заохочений нагородою, він шукав потім щастя в горах, шукаючи золота. З однієї зі своїх мандрівок він більше не повернувся.

Тепер перенесемося до Азії, де Гімалаяї є найбільшими горами світа. З височини Памір, званої „Дахом Світа” тягнеться декілька гірських хребтів у східньому та західньому напрямках, які своєю висотою на багато перевищують усі європейські гори. Вони, звичайно, побудовані зі сірого каменя, граніту та міфру. Найбільший масив тієї височини — це Гімалаяї, які своєю величиною з півночі відгороджують Індію від сусіднього Каракорум. Щоби пройти з тибетської рівнини до Індій, треба пройти щонайменше 18 гірських ланцюгів. Наші Карпати в порівнянні з ними є лише гарною дитячою різьбою з парковим краєвидом.

Величезні простори Гімалаяїв ще не просліджені, лише деякі хребти пробувала людина здобути. Пробувала та не здобула до сьогодні.

По середині Гімалаяйського хребта виростає гора Монт-Еверест 8.888 м., яку номади називають „Богиня — Мати Землі”. На західньому хребті гімалаяйського масиву лежить Нанга Парбат, а в східній частині Канч висотою 8.603 м. В гірському масиві Каракорум є друга по висоті найбільша гора світу, знана зі своїх льодовиків Дапзанк або Нотвін-Австін, висока на 8.619 метрів. Дотепер вже було багато спроб першорядних європейських альпіністів, озброєних найкращим технічним приладдям, здобути один з цих шпилів, однак — надаремно. Вони могли видертися лише на висоту 8.000 м. Яка ж причина, що людина ХХ століття, спроможна розбити атомове ядро, не може досягнути вершка Монт-Еверест чи Нанга-Парбат?

Найжорстокішим ворогом усіх альпіністів на таких високо положених просторах — це наглі бурі, які змітають людей у пропасті або засипають снігом, та рідке, незвичайно бідне на кисень, повітря.

Коли збільшується висота, кількість кисню в повітрі маліє, а тиснення стає щораз то менше. Тяжкий віддих, тяжке биття серця, втома —

це все позначки страшної гірської хвороби, яка створює в людині байдужність до життя та неприродну зневагу до небезпек. Повітря в грудях свистить, щось запирає віддих, серце прискорено бється. Вже на висоті 7.000 м. людина з великим трудом може крок за кроком іти вперед. Кожний крок вперед на такій висоті — це вислід величезної напруги сили волі. Сильне ультра-фіолетне проміння пекучого сонця ще більше послаблює організм.

При здобуванні Монт-Еверест англійці пробували користуватися 20-ти колограмовими карністрами з киснем, які треба було двигати на плечах. Швайцарці та німці відкинули цей невигідний спосіб, бо піднятися на таку висоту з тягарем у 20 кілограмів — це ще більші труднощі. Вночі -30°C, проникаючий до костей мороз, вдень, знову горяч 60°C. — остаточно висмоктують сили людини. Деяким експедиціям при добрій погоді вдалося досягнути висоту 8.000 м.. На узгір'ях вони розбивали звичайно головний табір, де забезпечувалися опалом та харчами перед сніговіями. Ідучи поступово вгору експедиція розбивала підрядні табори, які були підсилювані головним табором. До несення ніх Гімалаяів, бо ті люди були більше при звичайних харчів альпіністи брали гірських людей із східені до висоти. Їх звали „тиграми Гімалаяів”.

Висоту понад 8.000 м. можна видержати найбільш загартованим альпіністам із поступовою втратою сил декілька тижнів. До здобуття вершка, тобто ще 8.000 м., мусить бути відповідна погода, тишина повітря та добра фізична кондиція альпіністів.

Англійцям, які з найбільшою завзятістю атакували шпиль Монт-Еверест, не вдалося здобути його до цього часу. 1922 р. експедиція Мортон та Мальорі досягнула лише висоту 8.000 м. Два інші англійці, які йшли з киснем, досягнули 8.300 м., а їхні наслідники 8.600 м. В останній експедиції брали участь Зоммервелл і Нортон. На висоті 8.500 м. Зоммервелл не видержав, а Нортон, більше досвідчений, пробував щастя далі, але мусів повернути з висоти 8.550 м. Слідуючий наступ на Монт-Еверест робили Мальорі й Ірвін. На висоті 8.600 м. напав їх монсун в холодному снігу вони знайшли свою могилу. Чи досягнули вони шпиль — невідомо. Члени експедиції бачили їх на висоті 8.600 м., а наступна англійська експедиція знайшла їх шатро на висоті 8.500 м. Останніх 300 м. дороги до шпилья Монт-Еверест, в наших горах можна було б пройти за одну годину. В Гімалаях, на тій висо-

ті, 300 м. вгору — це боротьба зі смертю, в якій людина дотепер завжди була переможена.

Другий шпиль Гімалаяів Нанга-Парбат, високий на 8.120 м., вправді нижчий від Монт-Еверест, однак більш стрімкий та своїми безупинними лавинами дуже небезпечний. Цей шпиль пробували здобути найбільш славні німецькі альпіністи, однак вони за кожним разом верталися з невдачою та втратою в людях. 1934 р. Шнайдер і Ашенбреннер досягли висоту 8.000 м. Буря перешкодила їх далі дії. Нанга-Парбат славна своєю південною стіною, яка на 6.000 м. прямовісно підноситься вгору. 1929 р. Мюнхенські альпіністи штурмували східний кінчик Гімалаяів, а саме шпиль Канч. Їм вдалося досягнути висоту 7.400 м. Передчасний вибух зими приневолив їх повернутися. Під час одноденної сніговії поверхня землі покрилася триметровим снігом. Наслідки можна собі уявити.

1.100 км. довгий Кавказький ланцюг творить природну границю двох континентів — Європи й Азії. Кавказ налічує найменше 160 вершків, положених не нижче 4.000 м. В році 1866 англієць Мооре здобув найвищий шпиль Кавказу Ельбрус 5.629 м. 1902 р. німці Шустер та Пфан вдерлися на 4.700 м. високий Ушба.

Не треба думати, що Африка, це країна розлогих степів, пустинь та пралісів, як це знаємо з оповідань. Довкруги озера Вікторія, під пекучими проміннями тропічного сонця, неначе якесь чудо природи, взноситься великий гірський масив що своєю величиною мусить здивувати кожного подорожнього. Найбільша гора цього масиву, це гора Калімаджаро — „Кібо-Гора Злих Духів”, або „Бога Дощів”. Висотою 6.100 м. вона вноситься понад рівень моря. Біля Кілімаджаро, немов її брати, лежить Кеня — 5.250 м. та Рувенкорі, високий на 5.120 м. Цілий рік віє тут дуже зимний вітер, зате сонце пражить тут немилосердно. Майже цілий рік ці шпилья обвіяні туманом. Туристи дуже часто відвідують Кілімаджаро, не зважаючи на його висоту. Навіть найбільш досвідченому альпіністу грозять по дорозі численні небезпеки. Дві колиби побудовані по дорозі, полекшують доступ та охороняють перед бурями. В границі вічного снігу, понад 4.500 м., в кожній порі року шаліють часто бурі з сніговіями.

Ланцюги гір Американських континентів славні не так своєю висотою, як розлогістю. Вони тягнуться окремими хребтами, майже від Аляски аж до Вогненної Землі, смугою довгою майже

(Продовження на 16 стор)

СУСІДИ УКРАЇНИ В МИНУЛОМУ Й СУЧАСНОМУ

Туреччина

Щасливий той господар, що має добрих сусідів, які не зазіхають на його добро та не роблять жодних прикростей.

Маючи добрих сусідів, господар може не тільки спокійно працювати над зміцненням свого добробуту, але й завжди може мати певність що на випадок якогось нещастя, сусіди допоможуть і порятують. Натомість, найбільшим лихом для господаря є сусідство недобрих людей, з якими неможливо мати жодного співжиття, та яких постійно треба стерегтися.

Цьому законові співжиття підлягають не тільки одиниці, але й цілі народи. Наколи для одиниць добре сусідство має велике значення, у співжиттю народів воно є ще більш важливою передумовою їх розвитку.

Українському народові доля судила таких сусідів, від яких він впродовж свого історичного життя зазнав багато лиха.

Наколи наші сусіди були б інші, то може більшу частину того лиха, яке пережито і переживанно, можна б було уникнути, але, на жаль, маємо таких, а не іпакших і мусимо жити побіч них.

Щоб творити якісь форми чи концепції співжиття, мусимо докладно познайомитися з історією наших сусідів, та переглянути співжиття з ними, як у минулому так і сучасному.

До одних мало знаних, але добрих, наших сусідів належить Туреччина, з історією якої нам треба ближче познайомитися.

Співжиття українського народу з Туреччиною в минулому, було досить бурхливе і неспокійне.

Впродовж майже двох століть українське козацтво провадило жорстоку боротьбу як з нею, так і з її сателітом Кримськими татарами. Головним гаслом цієї боротьби було „За віру Христову і визволення хрещеного народу з бурсурменської неволі”. Навіть в цій жорстокій боротьбі, робляться спроби наладнати співжиття.

Історія нуте багато, багато цих спроб, але в цій статті мусимо пригадати бодай найважливіші.

Переговори Гетьмана Богдана Хмельницького, до якого Туреччина посилає своє посольство.

Втручання в українські справи й допомога

Юрасеві Хмельницькому.

Договір Гетьмана П. Дорошенка і виступ турецького султана Магомета 4-го як союзника України.

Дипломатична акція Гетьмана П. Орлика і формальне визнання його Туреччиною.

Еміграція запорожців до колишнього непримиренного ворога, заключення договору і утворення в межах турецької держави Задунайської Січі.

Пізніше наступає довга перерва і щойно в 1914 р. в часі першої світової війни, Головна Українська Рада в Галичині, висилає до Туреччини делегацію в особах д-ра Л. Цегельського і д-ра Барана.

Делегацію прийняв тодішній прем'єр міністрів і зять султана, військовий міністр Талат Паша. Туреччина виявила велике зацікавлення і зрозуміння для українських державних справ.

В 1918 р. Туреччина підписує з Українською Народною Республікою Берестейський договір, обмінюється нотами і призначає свого амбасадора.

З цього моменту розпочинається період приязних стосунків і доброго співжиття, яке припиняється, коли червона Москва окупує Українські Землі.

Ці короткі фрагменти з історії співжиття в минулому майже кожному відомі. Натомість, мало відома історія Туреччини за останніх 30 років.

Безкровна революція, яка відбулася в 1924 році поховала стару, спорохнявлу імперію, а зродила здоровий національно-державний організм західно-європейського типу.

Творець нової Туреччини Мустафа Кемаль Паша, розбивши грецьке військо, яке за допомогою Англії хотіло захопити Царгород, не тільки врятував національно-державну честь Туреччина, але й зреформував ціле її життя.

Туреччина не мала інтелігенції, не було жодного промислу й торгівлі, рільництво провадилося допотопним способом, а народ перебував в стані повної темноти.

Найбільше революційним кроком було впровадження латинської абетки, замість старих турецьких значків, які гальмували розвій культури і утруднювали поборювання неграмотності. Рівночасно зі запровадженням нової абетки,

створюються мандрівні школи, а в найглухіших закутках, творяться вогнища освіти і знання.

Кемаль Паша викупив від чужинців всі підприємства і створив власний національний промисл.

Модерну еволюцію Туреччини можна поділити на три етапи.

Перший етап датується від закінчення війни з Грецією в 1923 р. і триває до 1928 р.. Цей етап можна назвати гострою диктатурою Кемаль Паші, який силою накинув своєму народові революційні реформи, може, навіть в спосіб брутальний, який пригадує способи Петра I-го в Московщині.

В цей період впроваджено латинську абетку, європейський календар, зліквідовано гареми, заборонено жінкам носити заслони, а чоловікам традиційні фези.

Впроваджено обов'язкове загальне навчання, відділено церкву від держави, скасовано султанат, а на його місце впроваджено конституційну республіку, в якій народ був повним сувереном, а вся влада належить до народних зборів, вибраних дорогою загальних виборів.

Усіх греків, замешкалих у Середній Азії, де портовано, а на їх місце спроваджено турків з Греції й інших балканських держав.

Туреччина стає національною державою без меншин, державою, яка має 762.736 кв. км. і 17.830.135 населення.

Гаслом нової політики було зречення імперіялістичних тенденцій щодо Європи, Азії й Африки, та перенесення столиці з Стамбулу до Анкари.

Другий етап прывав від 1928 р. до кінця другої світової війни, до 1945 р.. Це був період стабілізації державного ладу.

По смерті Кемаль Паш в 1938 р. президентом турецької республіки був вибраний Ісмет Інону. В часі його урядовання диктатура стратила свою гостроту, але республіка й надалі мала монопартійний характер, а при кермі була лише народна республіканська партія.

Від 1945 року в історії нової Туреччини розпочинається третій етап. Державна влада стає щораз більш демократичною, наближаючися до західно-європейських форм.

Побіч народно-республіканської партії, повстають і приходять до голосу, демократична і народна партії. Комуністична партія, яка існувала короткий час по війні, в 1945 р була розв'язана, як чужа агентура.

Від 1920 до 1940 р. закордонна політика нової Туреччини трималася пакту приязні з Мо-

сквою, а в деяких випадках була навіть спрямована проти західно-європейських держав.

Пакт Рібентроп-Молотов і територіяльні претенсії та жадапня утворення баз в Дарданелях, змусили Туреччину змінити свою закордонну політику. В жовтні 1939 р. Туреччина підписала військовий договір з Англією і Францією, а пізніше заключила військове порозуміння з Америкою.

Туреччина певна, що в кожній майбутній війні, Близький Схід буде одним із теренів бою; а тому турецька армія стоїть на варті своїх кордонів. Чужоземні спостерігачі вважають, що сучасний стан турецької армії сягає 500,000. Для забезпечення успішної оборони супроти московських зазіхань, потрібні модерні збройні сили, потрібні військові матеріяли. Ці матеріяли, починаючи від 1947 р., достарчають ЗДА.

В кожному разі на близькому сході Туреччина є єдиною реальною силою, яка може спинити московську експанзію.

Ми не маємо з Туреччиною жодних спільних кордонів на суходолі і взаємно не маємо жадних територіяльних претенсій —. Від Туреччини нас відділює Чорне море і в державних інтересах обох народів є, не допустити до панування Москви над Чорним Морем. Не маючи жодних спільних питань, Туреччина є нашим природним союзником і добрим сусідом.

ЦК СУМ-у Краєві Комітети СУМ-у і всіх членів СУМ-у Вояків УПА, матерей і батьків, сестер і братів на рідних землях вітає з празником Різдва Христового і Новим Роком та бажає здійснення нашого найбільшого ідеалу — відновлення Української Самостійної Соборної Держави
КОМІТЕТ ОСЕРЕДКУ СУМ-у
В ЕДМОНТОНІ
ХРИСТОС РОДИВСЯ!

Проф. Г. Ващенко.

М О Л О Д І С Т Ь

Ціцерон і Шопенгавер визнавали старість за найкращий період в життю людини. На схилі життя пристрасті затихають, людина робиться спокійнішою, вступає в свої права розсудливості, а за нею й життєвий оптимізм. Але тяжко з цим погодитися. Все-ж таки найкращим періодом в житті людини залишається юність, хоч в деякого з цим періодом і буває пов'язаний песимізм і розчарування. І старість буває гарною лише тоді, коли вона зберігає кращі риси молодості.

Найхарактерніша з цих рис життєвий ідеалізм.

Напередодні самотійного життя юнак будує плян його. Які піднесені і шляхетні ці пляни нашого типового, незіпсованого юнака? Перед ним відкривається широкий світ, як арена його майбутньої діяльності. Мріючи про цю діяльність, юнак уявляє себе лицарем істини, добра і краси, борцем за високі людські ідеали. Такий-же чистий, піднесений характер мають і почуття типового юнака, зокрема почуття кохання. Тваринні, фізіологічні моменти в ньому залишаються на останньому пляні. На перший плян виступає радість духовного єднання, взаємне милування з краси, взаємна ідеалізація. Це кохання Ромео і Джульєти, яким милуються самі ангели.

Але не всі зазнають щастя бути юними. Де-хто вже в двадцять років — старий. Його опанував життєвий матеріалізм, життя зробило його черствим, а іноді і брутальним; думаючи про майбутнє, він не мріє, а холодно обраховує. В багатьох юність дуже коротка. Проза життя швидко вбиває їх мрії, ідеаліст поступається перед життєвим матеріалізмом. Людина стає „обивателем” або, як дехто каже, „міщанином”. Проте, є люди, які до самої могили залишаються молодими. Юнацькі мрії вони перетворюють в дійсність, але на цьому не зупиняються: вони вічно йдуть вперед і вперед. Їх творчий дух не має спокою, їх не зупинить невдачі; над ними безсила проза життя.

По юнацькому чистою залишається в них і любов. Вона не знає зради: це любов до могили. Радощі її інші ніж в юнацтві, але не менші. Фізіологічні моменти завмирають, але тим виразніше виступають моменти духовні. Довгий

шлях, пройдений в купі. Були на ньому поразки й перемоги, які з двох душ зробили єдину цілість. Зморшки на обличчю не закривають краси духа: вони навіть здаються милими, бо нагадують про гідно прожите минуле.

Таку старість мали багато великих людей як Сократ, Платон, Сковорода, Кант, Спенсер Дарвін і багато інших. Характеристично, що натхненна праця не тільки не ослаблювала їх фізичних і психічних сил, а підтримувала їх. Кант Дарвін і Спенсер мали слабе здоров'я, але жили довгий вік і до останніх днів життя зберегли ясність думки і працездатність.

Крім праці в ім'я високих ідеалів, передумовою справжньої молодості є висока моральність. Закони природи і моралі — це Божі закони: одні відповідають другим. Порушуючи моральність, людина руйнує своє тіло і передчасно робиться старою.

Отже, побажання до молоді: цінить свою молодість і прагніть до того, щоб зберегти її до могили.

(„К. Ф.”)

Людина у змагу з природою

(докінчення з 13 стор.)

же на 16.000 км. Найвищий шпиль північної Америки — це Мек-Кінлей, 6.240 м., Монт Льюган — 5.945 м. та гора Ельєша 5.485 м. положена більше на південь. Щойно 1613 р. німцями Штуківі вдалося першому вдертися на Мек Кінлей. Спроби попередніх альпіністів були безуспішні. Штук у своїх спогадах пише: „лише з великим трудом та втратою решти моїх сил. мені вдалося туди видертися. Крізь густе мраковиння я ледве міг бачити сусідні вершки”. В 1897 р. Італієць герцог фон Аbruцен в 140 днів добився до шпиля гори Ельєша. Гору Льюгана здобув один канадієць.

Арікаба це найвищий шпиль Мексики. Своєю висотою (5.582 м.) він трохи перевищує сусідній шпиль Попокатепетель. Один з співучасників походу Кортеса здобув його в 1522 р.

Найгарніша гора південної Америки — це Алітані (6.000 м.), яка виростає в Болівійській

височини. Ця гора немає в собі нічого небезпечного, чи відпихаючого, навпаки, своєю гармонійною дорогою творить „біле чудо”. В погідні дні можна бачити з неї сусідні горби, пеначе окремі шатра. Переказ каже, що племя інкасів збудувало там золотий хрест, який 1898 р. вкрадено.

Ідучи даліше на південь, в головних Кордильєрах, росте висока на 7.035 Аконкагуа — найвища гора Америки. В році 1897, одинокий швай царський альпініст Кубрігген перший вдерся на шпиль Аконкагуа. Відмінно від інших гір, ця гора з призначення є гробом майже кожного туриста. 1926 р. молодий австрієць Ганс Степанек сам один пробував досягнути вершок. 8 днів пізніше віднайшли його сидячого на вершку, немов би у вічному сні. Він не мав настільки сильної волі, щоб опертися зморі сну. Баварець Лінг, який його там найшов, пише, що Степанек виг

лядав неначе живий з великою бородою, наплечником та окулярами він сидів на снігу. 1944 р. Лінг, який 8 разів був на Аконкагуа, заснув разом зі своєю дружиною та іншими членами експедиції на цій горі. Шпиль, який він здобув 8 разів, став його гробом. Наступного року аргентинська військова експедиція знесла цих щасливців в долину. З рани голови жінки Лінга, яку вона одержадла під час ходу, текла кров, пеначе б вона була ранена перед годиною. Сумний також був кінець німецького геолога др. Вальтера, який п'ять разів пробував щастя на шпилі Аконкагуа. Кожний раз відганяла його мряка, холод та рідке повітря. Шостий раз з виснаження він залишився назавжди на горі свого призначення.

„Краще вмерти на горі, ніж в ліжку” — казав він.

Л. Гусин.

Виховання молоді в ССРСР

(Продовження)

Піонери.

На відміну від жовтенят, загони яких могли бути поза советською школою, піонери гуртувалися в т. зв. піонерські загони і були під абсолютним і безпосереднім наглядом комсомольської організації при даній школі. У кожній школі було стільки піонерських загонів, скільки було клас, у яких училася молодь-юнацтво, що не досягли потрібного комсомольцеві віку (від 4 кл. до 8-мої включно). При цьому слід звернути увагу, що кожен учень мусів належати до піонерів без огляду на його бажання. Мені відомий тільки один випадок, що учень піонерського віку не належав до піонерів. Він учився у тій самій класі, що й я, був сином шахтаря і не мав ніяких закидів щодо свого соціального походження.

Кожен піонер мав носити червону хустинку, яка мала форму трикутника, а називалася піонерською краваткою. Її стискувалося зажимом, на якому було три червоні язички вогню і слова піонерського привіту.

Комсомольцям, що мали керувати працею в піонерських загонах, надавали титулу піонервожатого загону, до якого він був призначений і який, до речі, обов'язково мусів носити ім'я якогось „вождя”. При кожній школі був т. зв. старший піонервожатий, який надавав тон у-

сному зборові звичайних піонервожатих. Піонервожатий загону призначався з комсомольців-учнів старших клас секретарем первинної комсомольської організації даної школи. Він мав бути непорочний у своїй вірності марксистові-ленінізмові. Старший призначався на цю посаду районним комітетом комсомолу. Посаду старшого піонервожатого була платна. Він мав право бути на засіданнях учителів, і його голос мав велике значення при оцінці успішності та поведінки учня.

Праця серед піонерів мала багато більший об'єм, як праця серед жовтенят. Це обумовлювалося старшим віком піонерів. Зasadничо піонерів убивали в голову те саме, що й жовтенятів, яким він був перед тим, як став піонером.

Я зверну увагу читача на найбільш важливі гатунки виховання „смени октября”.

Найпершим завданням піонервожатого було: добитися того, щоб кожен піонер носив піонерську краватку і почувався до обов'язку вітати піонервожатого приписаним привітом. Для цього необхідно було утовкти в голову піонера, яке значення має краватка і привіт. Горю тому, хто не впорається з цим „почесним” завданням! І піонервожатий починає оповідати стомленому наукою і голодному бідоласі-піонеру про значення „красного галстука”. Це вкортці мало

такий зміст: піонерська краватка має червоний кольор, бо є частиною прапора який, у свою чергу червоний від крові, пролитої робітниками і селянами у жовтневу революцію для здобуття влади для трудящих мас; краватка має три кінці тому, що символізує нерозривний зв'язок між трьома поколіннями „ленінської гвардії” — комуніст, комсомолец, піонер.

Піонерським привітом був такий: на слова „До боротьби за справу Леніна-Сталіна будь готовий!” треба було відповідати: „Завжди готовий!” При цьому треба було піднімати руку із складеними до купи пальцями і тримати над лівою бровою. П'ять стулених до купи пальців означало, що п'ять частин світу мають бути об'єднані в одну комуністичну державу. Ось такий основний зміст всієї виховної праці серед піонерів. Вся решта праці базувалася на цих постулатах.

Слід ще згадати, що вільну частину часу уділялося на вичення біографії усіх „вождів” комуністичної партії, яких стало змінювано, а запроваджувано нових. Якщо до цього додати ще й тих, що жили закордоном (напр. Тольмана німецький комуніст), то стане ясно, що матеріалу для праці було досить. Вивчення советських патріотичних пісень входило також у обсяг праці. Про зміст тих пісень не буду говорити: це річ загально відома. При цьому слід повсякчас — пам'ятати, що всі советські патріотичні пісні були писані російською мовою, виключаючи тільки деякі пісні, писані українською мовою. Це ствердила й сама сучасна підсоветська преса своїми нападами на підсоветських композиторів-українців, які до цього часу не спромоглися замінити українських народних пісень советськими. Правду кажучи, комуністичні магнати ма-

ли право так нападати, бо це поважно стримувало процес денаціоналізації (русифікації) та комунізації української молоді. Щоправда, у советській школі на Україні так чи інакше не вивчалось українських народних пісень, навіть таких, які мали суто соціальні теми. Якщо совети спроможуться замінити українські народні пісні советськими то це, звичайно, допоможе їм прискішеним темпом переводити в життя свої диявольські пляни, бо любов українців до пісні є невідомою частиною душі українця, коли так можна висловитися.

Отже, основою всієї праці над каліченням душі української підсоветської молоді згуртованої в піонерських загонах, було все вище згадане. Коротко це зводиться до слідуєчого: дати молоді зрозуміти (вірніше переконати її), що вона є молодшою генерацією комуністичної партії; вселити у душі молоді віру у неминучість прийдешнього комуністичного суспільства, що було б земним раєм для трудящих (тільки!); вбити в неї почуття любови до всього національного, пропагуванням інтернаціональних ідей (де факто російських) виробити у молоді переконання, що комуністична партія і „батько” Сталін ніколи не помиляються.

Оце були основні гатунки праці серед піонерів у вільний від навчання час. Доцільно коротко зупинимся над шкільним вихованням молоді, перепровадженням советською школою Більшовики твердили і твердять, що „найпершим і найпочеснішим завданням рядянської школи є: дати країні повновартісних, озброєних теорією марксизму-ленізму, учнів — будівничих комуністичного суспільства”. Це завдання поклала на неї більшовицька партія, слово якої було і є законом.

(Далі буде)

Передплатникам, читачам, співробітникам та прихильникам нашого журналу, управлі та працівникам друкарні "Український Робітник" бажаємо

ВЕСЕЛИХ СВЯТ РІЗДВА ХРИСТОВОГО

та

ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ

Редакція й Адміністрація „На Варті”

Честь України!**Готов боронити!**

Р. І.

Завдання і діяльність СУМ

Розмова з вик. обов'язки голови Центрального Комітету Спілки Української Молоді
п. О. Калинником

Розмах праці і розголос про чимраз активнішу діяльність Спілки Української Молоді на еміграції викликають до СУМ загальне зацікавлення всього українського еміграційного громадянства. Багато українців хочуть знати, як живе й працює єдина масова українська молодняцька організація — СУМ, які вона ставить перед собою завдання на майбутнє, як їх здійснює і т. д. Зокрема українців цікавить питання про взаємовідносини СУМ з різними громадськими й політичними організаціями та взагалі ставлення СУМ до сучасного громадсько-політичного життя на еміграції. Щоб вияснити всі ці питання й подати їх до загального відома української еміграційної спільноти, ми звернулися з низкою запитань до викон. обов. голови Центрального Комітету Спілки Української Молоді п. О. Калинника. Нижче подаємо наші запитання й відповіді п. О. Калинника.

1. Запитання: Які основні завдання на еміграції ставить перед собою Спілка Української Молоді?

Відповідь: Наші завдання такі:

а) Заохотити вступити в лави СУМ всю українську молодь по всіх країнах Європи й океану.

б) Самоосвітню працю дати молоді основи ідеалістичного світорозуміння і світогляду та поглибити національну свідомість молоді.

в) Виховати молодь на свідомих, високоідейних громадян, жертвних і характерних патріотів, які б на кожному кроці свого життя інтереси нації і своєї Батьківщини ставили вище над свої особисті інтереси та були б здібні забезпечити своєму народові державне життя, навіть, коли треба, ціною власного життя.

г) Плекати в молоді почуття шляхетности та гордості за свою націю й почуття непримиренности до ворогів України; виробити з молодих українців гідних спадкоємців боротьби своїх героїчних предків; залучити до теперішніх змагань для майбутнього нашого покоління.

д) Виховати члена СУМ на християнських моральних засадах громадянина-трудолика своєї нації. Для цього наша сьогоднішня теза така:

„шляхом самовідречення — до моральної сили”, „жертвна праця сумівця на кожному кроці — джерело нашої моральної сили”.

2) Запитання: Як здійснюються ці завдання, зокрема в галузі самоосвіти й виховання молоді?

Відповідь: Ці завдання ми намагаємося здійснити згідно з програмою й статуту СУМ. Вся праця СУМ побудована на свідомості, відповідальності, дисциплінованості та карності кожного члена організації. Всі ці чинники дають позитивні висліди праці. Центральний Комітет і Краєві Комітети по всіх країнах, де є СУМ, планують свою роботу так, щоб жодна сумівка й сумівець відвідували свої домівки і брали участь у різних самоосвітніх гуртках, ланках, спеціально зорганізованих курсах, народніх університетах, у заочнім навчанні при вищих школах, тощо. Організуємо й систематично ведемо та розбудовуємо видавничу діяльність, подаємо молоді матеріали через часописи, журнали, через різні видавані нами науково-популярні реферати, через інші публікації та бібліотеки. Центральний Комітет СУМ на чужині веде щоденний оперативний зв'язок з низовими й вищими клітинами СУМ у всіх найвіддаленніших країнах світу. Звідси йдуть листи, розпорядження, інструкції, вишкільні матеріали, поради-вказівки. Все це дає змогу широкому загалу сумівської молоді розгортати свою працю.

3) Запитання: В деяких українських газетах („Українські Вісті”, „Українське Слово” в Парижі і інші) робиться СУМ закид, що ця організація є прибудівкою ОУН, що СУМ перебуває в руках одного з політичного середовища. Чи правильний цей закид?

Відповідь: З приємністю відповідаю на це дразливе для декого запитання, що Ви його поставили, так би мовити руба. Підкреслюю — так воно не є. Що я сам стою на позиціях революційно-визвольної боротьби й подивляю героїчну жертвенність членів ОУН, та тих, які борються в УПА під проводом УГВР, які в другій світовій війні витримали іспит, були з народом

і є з народом. Та попри всіх моїх політичних переконань і поглядів, стверджую, що СУМ не є „прибудівкою ОУН і не перебуває в руках одного з цього політичного середовища. Адже ті газети, який роблять такий закид СУМ, не можуть подати жодного факту, коли б Центральний або Краєвий Комітет чи Організаційне Бюро СУМ в своїй повсякденній праці, на конгресах, конференціях, нарадах чи в інструкціях давали при від, щоб у СУМ пропагували якісь партійні догми чи погляди? Бо таких фактів немає. Ці ж самі газети ствердили про корисну культурно-виховну працю СУМ і її розмах. Інша справа, що як у Центральному Комітеті, Краєвих Комітетах, так і по Осередках є молодь, яка стоїть на революційно-визвольних концепціях з ідеалістичним світоглядом. Але ж це не є аргумент до закидів. ОУН ні при чому, коли її ідеї й позиції так широко сприймаються молоддю. Забороняти молоді сприймати ці ідеї було б явно недемократично. Навпаки маємо факти, коли СУМ прагнув залучити до себе навіть тих, які не лише не належали до СУМ, а й поборювали його (II. Конгрес СУМ в Авгсбурзі). Сьогодні СУМ нараховує понад 7.000 молодих українок і українців і з кожним днем лави її ростуть. Невже ж всі вони члени ОУН? Тому закиди СУМ в його „однобічності”, „однопартійності” і т. д. не має під собою ніякого здорового глузду.

Запитання: Яке ставлення СУМ до внутрішнього українського політичного життя, зокрема до УНРади?

Відповідь: Я вже зазначив, що СУМ є надпартійна, громадсько-виховна організація. Тому СУМ, як організація в цілому, стоїть на становищі невтручання в будь-які партійно-групові акції. Ми забороняємо своїм клітинам чи поодиноким сумівцям з рамени СУМ ангажуватися в якихось партійно-гуртових розграх. Одначе, в СУМ є молодь різних переконань і симпатій до того чи іншого політичного середовища, приміром прихильники УПА, УГВР, ОУН, гетьманського руху, УНР, УРДП і інші. Через те ми не можемо заборонити й не забороняємо таким сумівцям діяти на власну руку, як членові чи симпатикові якоїсь партії, діяти у відношенні до цілого українського політичного життя, зокрема до УНРади. Ми за єдиний політичний центр, апробований всією суспільністю і всіма політичними середовищами, який би стояв на позиціях революційно-визвольної боротьби й прагнув реалізувати загально національну мету, але там, де є між політичними силами тертя, то СУМ не може втручатись силою своїх специфічних організаційних настанов. Зате, поодинокі сумівці у дано-

му випадку можуть діяти так, як їм наказує власний розум і власні перекопання.

5. Які стоять перед СУМ труднощі і як їх СУМ переборює?

Відповідь: Труднощів дуже багато. Клітини СУМ розкидані майже по всіх країнах світу і це створює надзвичайно великі перешкоди для нормальної праці. Велика віддаленість ЦК від клітин й навпаки не дає можливості своєчасно щось доставити чи одержати. Віддаленість є головним гальмом у поверненні нам боргів за літературу та надіслання відсотків із членських внесків та інші. Це найголовніші фінансові операції, від яких великою мірою залежить наша плянова праця. Друге: не всі українські часописи допомагають у розбудові СУМ, навпаки, є такі редактори, що час-від-часу хочуть щось вигадати проти СУМ і „вшкварять” проти нього вбогий і необгрунтований допис. Але ми вже звикли до цього. То є жалюгідні голоси. СУМ сьогодні велика сила і їхні виступи проти нього заглушуються могутнім сумівським походом по всіх країнах. Ми не є самозакохані в наших осягах. У пляні нашої праці вони дуже й дуже малі. Це початки великого розмаху нашої роботи. Але ми віримо в свою силу. Головні труднощі стоять перед нами тяжко попрацювати, щоб знову та-ред СУМ в Канаді, Аргентині, США. Там СУМ ки, працею перемогти усі труднощі, які ставлять йому його противники. Ми вже маємо добру практику в Європі і тому добре знаємо, як треба вести справу, щоб усі труднощі залишити на боці й невпинно йти вперед!

6. Чи має СУМ зв'язки з чужинецькими молодняцькими організаціями?

Відповідь: Краєві Комітети в кожній державі мають при собі відділи зовнішніх зв'язків. Завданням цих відділів є нав'язати зв'язки з молоддю інших народів. Обмінюватися досвідом праці, інформувати про боротьбу нашого народу з окупантом на рідних землях. Ця робота провадиться різними методами, способами й формами. Проведено наприклад кілька зустрічей сумівської молоді з молоддю інших поневолених народів. Зв'язки з чужинецькою молоддю здійснюють виставок, імпрез, академій, масових сумівських снюється також шляхом улаштування вистав чи

свят, видання брошур, листівок і т. д. Окреме завдання покладене на сумівців опанувати чужі мови й вникати в життя чужинецької молоді з метою пропаганди України.

7. Які на Вашу думку головні недоліки й недоробленості СУМ?

Відповідь: За головний недолік нашої роботи треба вважати те, що ми ще не охопили СУМ-ом усієї української еміграційної молоді. Ми мусимо досягти щоб СУМ подвоїв а то й потроїв свої лави. До цього ми вже приступаємо. На останньому засіданні Центрального Комітету ухвалено з 1-го січня 1950 року, розгорнути широку акцію на поширення лав СУМ. Тепер до цього ведеться відповідна приготовча праця. Перед кожним членом СУМ поставлено завдання залучити до СУМ не менше чотирох осіб з неорганізованою молоді. Віримо, що сумівці це завдання виконають з честю.

8. Чи реальна справа з скликанням світового конгресу молоді, що його плянує провести СУМ, і які завдання мали б бути перед тим конгресом?

Відповідь: Цілком реальна. СУМ тепер має такі моральні й матеріальні засоби, що зможе з

певністю ще завдання здійснити. ЦК СУМ вже робить підготовку до скликання Світового Конгресу Молоді. В Конгресі мають узяти участь делегати всіх досі існуючих молодечих організацій по всіх країнах Заходу. Завданням цього Конгресу має бути зрушення з місця праці всіх наших молодечих організацій та скоординувати всю роботу цих організацій і поставити її на службу воюючій Україні. Конгрес мав би стати тим фактором, що підняв би всю українську молодь на еміграції до творчої, активної праці для збереження й поширення традицій українського народу на чужині.

9. Де б мав бути осідок Центрального Комітету після масового виїзду українців із Німеччини?

Відповідь: Переважна частина членів ЦК СУМ стоять на тому, щоб осідок ЦК був на американському континенті, з огляду на те, що там більша матеріальна й фінансова база та велике скупчення молоді. Частина членів ЦК хоче, щоб осідок був в Європі. Я особисто над цим не думав і не надаю великого значення питанню де буде осідок, головне — праця!

3 життя осередків СУМ у Канаді

ОСЕРЕДОК СУМ ТОРОНТО

Не дивлячись на ряд недотягнень, під оглядом організаційної розбудови, зокрема, Осередок Спільки Української Молоді в Торонто зробив немалий поступ уперед.

Чоловічий хор під диригентурою З. Гнопка є один із кращих хорів міста Торонта. До цього часу він дав тринадцять досить мистецьких виступів не лише в Торонто, але й на околиці.

У мистецькій частині величавого вечора, присвяченого сьомій річниці постанови УПА, який був улаштований громадським комітетом у порозумінні з місцевим відділом КУК (вечір зігнорували лише соціалісти, які в той самий час улаштували вечір „Нашого Віку”), сумів

ський хор виступив із бойовими повстанськими піснями. На цьому ж вечорі виголосив доповідь сотник УПА Мельодія-Крук.

Незадовго хор виступить з концертом колядок і щедрівок, а весною візьме участь у конкурсі, що його влаштовують чужинці.

Великий успіх мав літературний вечір, влаштований осередком, присвячений життю і творчості Юрія Клена.

Аматорський гурток готується до веселого вечора, в стадії організації дута оркестра.

Організовано Виховну Раду для осередку СУМ із науковців, політиків та громадських діячів, які підготовляють ряд досить цікавих доповідей, які мають стати ключевими доповідями до розв'язання наших державно-національних проблем, і тим самим виправляти теоретичний бік нашої справи від примітивної загумінковості серед нашої молоді. Серед інтелігенції є особи світової слави.

Наш осередок звертає особливу увагу на поглиблення виховної праці, яка надасть нашій молоді наснаги і національно-державної політичної дозрілості.

П. К.

СУМ в Судбурах при праці

Осередок СУМ в Судбурах зорганізовано дня 19. 6. 49 р. За час свого існування осередок сумів об'єднати у своїх рядах понад 80 членів.

При осередку зорганізовано дружину копаного мяча, дружину відбиванки, хор та драматичний гурток. Дружина копаного мяча, якої тренером є Д. Чайка, відбула чотири товариські змагання з місцевими англійськими дружинами. Хор осередку під диригентурою п. Ярослава Гребельського співає у місцевій українській греко-католицькій церкві та вивчає пісні на крутянську академію. Драматичний гурток під керівництвом п. В. Дейчаківського приготував п'єсу на 4 дії п. н. Козачка.

Осередок відбув також кілька ширших сходин з рефератами, в яких члени та прихильники СУМ взяли масову участь. Відсвятковано листопадові роковини із рефератом мгр. Гребельського. Пам'ять 359-ох лицарів Базару відсвятковано відправленням панахиди (всч. о. В. Дзюрманом на якій співав хор осередку, а вечером відбулися поширені сходини з рефератом містоголови осередку д. М. Заверухи.

Останньо зорганізовано курси українознавства. Проектується виклади з української літератури, історії та географії України. На зимовий сезон плянується шаховий турнір і стукпук. Одначе тут дошкульно відчувається брак власної домів.

ки, що поважно гальмує працю осередку в культ-вихов. діяльності. Комітет Осередку робив старання в місцевому УНО одержати домівку, однак безуспішно. Сьогодні, завдяки прихильності Всч. о. Дзюрмана і церковного Комітету до СУМ, осередок користується домівкою при греко-католицькій церкві.

Р. Г.

УСПІШНА ІМПРЕЗА У ФОРТ ВІЛЛЯМ

Від довшого часу новоприбулі у Форт Віллям, при участі сумівців, відзначаються свотрадиційним влаштуванням весняних та осінніх імпрез, які є виявом культурно-освітньої роботи групи новоприбулих.

Хор новоприбулих „Лісовик“

Недавно відбуто таку імперезу в Лейк театрі, яка своїм мистецьким виконанням і програмою була одною з кращих імпрез, досі влаштуваних у Форт Віллям.

В програму першої частини

пих імперези висловити збірне признання всм активним виконавцям програми, як також численній публіці в Форт Віллям і околиці, яка своєю участю спричинилася до загального успіху.

М. К.

Ой на Україні
Дзвони задзвонили,
Щедрий вечір,
Добрий вечір,
Добрим людям
На здоров'я.

РОКОВИНИ ГЕРОІВ БАЗАРУ

Заходом Спілки Української Молоді з Едмонтону, дня 20-11-1949 відбулася святочна Академія в пам'ять Героїв Базару в Мондері, Алберта.

Програма почалася о год. 8 вечером. Панахиду за поляглих Героїв Базару відправив о. Підскальний ЧСВВ в церкві і Св. Петра. Опісля в Народному Домі голова Й. Савчук вступним словом відчинив Академію пояснюючи її значіння. Реферат виголосив М. Павлеса. Деклямувала Марійка Нечай. Після святочного вшанування пам'яті Ге-

роїв Базару, аматорський гурток СУМ відіграв історичну драму п. н. „Київ Наш”, річ яка діялася в часі завзятої боротьби з большевиками в 1919 р. коли українські зєднані Армії здобули Київ.

В часі перерви М. Павлеса промовляв до святочної громади, наслідуючи обовязки супроти воюючої Батьківщини. Присутні зложили \$17 для бійців УПА З рамени ОО. Василян, гостям з Едмонтону влаштовано смачну перекуску.

Михайло Царук.

ОСЕРЕДОК СУМ У ВІННІПЕГУ

Веспою 1949 р. засновано осередок СУМ у Вінніпегу. Комітет осередку мав багато труднощів до поборення в перших днях його існування. Згодом осередок СУМ став сильною організацією молоді, яка нараховує понад 200 членів, як уроженців Канади, так і новоприбулих. Осередок СУМ з кожним днем росте і кріпшає. В дні 10 грудня 1949 року відбулись чергові Загальні Збори осередку.

Обрано Комітет Осередку в такому складі: Я. Барвінський — голова, Е. Рослицький — місто голова, мгр. Іванчук — секретар, П. Башук — культ.-вих. ре-

ферент, Р. Лобай - скарбник, М. Бартків — орг. референт, п-ні Т. Михайлюк — реф. жіночих справ, П. Костецький — референт преси, А. Магрель — господарчий референт. Члени Комітету: прор. І. Панас, Е. Гаврилюк, Л. Левицька, В. Ліщинський і В. Гайовський.

Контрольна Комісія: С. Романів, С. Полікта, М. Горох.

Товариський Суд: мгр. В. Кліш, Е. Барвінська, П. Бабяк.

На закінчення Зборів новообраний голова Я. Барвінський в кількох словах начеркнув завдання СУМ і потребу співпраці всього членства.

РІЧНІ ЗБОРИ ОСЕРЕДКУ СУМ В ОШАВІ

Осередок СУМ в Ошаві в дні 4 грудня 1949 р. відбув свої Звичайні Річні Збори. Відкриваючи Збори, голова осередку п. Хрунців привітав присутніх на залі двох гостей: сотника УПА Мельодію-Крука і голову КК СУМ В. Кушмелина.

Після вибрання Президії, голова її Турецький візав всіх присутніх вшанувати однохвилинною мовчанкою погибшого сумівця Каміша Івана.

В програмі зборів була доповідь голови КК СУМ В. Кушмелина: „Мораль сумівця та його праця в осередку”.

Після уділення абсолюторіюму уступаючому Комітетові, вибрано новий, в склад якого ввійшли: П. Хрунців — голова, М. Михайлович заст. голова, Н. Гойда — секретар, Ф. Абрамик — фін.-господарський референт, М. Турецький культ.-

вих. реф., М. Блажко — жін. реф. Олексюк — спорт. реф.

Контрольна Комісія: Б. Дуляк, Дзікевич, М. Музичка. Товариський Суд: С. Чабан, Сендій, Пеля.

АКАДЕМІЯ ПАМ'ЯТІ БІЛАСА І ДАНИЛИШИНА

Вшановуючи пам'ять українських героїв Біласа і Данилишина, осередок СУМ у Вінніпегу влаштував у п'ятницю 23 грудня 1949 року в залі Рідної Школи ім. Маркіяна Шашкевича святочну академію. Перед концертом відправлено панахиду. Ісч. о. С. Їжик виголосив патріотичну проповідь. Хор осередку СУМ відспівав „Вічная пам'ять”. На святочній академії були присутні рідні сестри сл. пам. Біласа. В короткому рефераті друг М. Братків начеркнув значіння чину героїв для майбутніх поколінь.

Пісню „Слава героям” закінчено академію.

Петро Балей

РІЗДВЯНЕ

**В таку то ніч імлісто-срібну,
закутану у сніг і зорі,
коли уява казку творить,
Свят-Вечір йде на Україну.**

**Й хоч там туга і біль у серці
тривожать все криваву рану,
в душі у кожного зоряно,
в думках у кожного Свят-Вечір..**

**А я далеко на чужині
сліджу самітньо за зорею,
за правдовісною тією,
що Вечір-Свят вістує нині.**

**І знаю я: хоч ми не разом
і ділять нас чужі простори,
ми вдивлені в ті самі зорі,
тим самим споєні наказом...**

ОСЕРЕДКАМ СУМ ТА ВСІМ
ЗАІНТЕРЕСОВАНИМ
ДО ВИДОМА

З друкарських недоглядів опущено в останньому числі нашого журналу „На варті” кілька членів Краєвого Комітету, подаємо зараз цілий склад його, як слідує:

Кушмелин Василь — голова

Инж. Безхлібник Василь — 1-й заступник

Гірник Богдан — 2-й заст. та кер. преси

Горлач Степан — секретар

Гусин Левко — орг. керівник

Вільк Ярослав — культ.-вих. керівник

Харидчак Павло — фін.-госп. керівник

Шмігельський Омелян — кер. зовнішніх зв'язків

Инж. Копач Роман — кер. юнацтва СУМ.

Др. Шкурат Петро — голова Виховної Ради СУМ.

У всіх справах зв'язаних з питанням юнацтва СУМ звертатись на адресу:

Инж. Копач Роман

14 Lawrence St. Brantford, Ont.

В справах зв'язаних із діяльністю Краєвого Комітету звертатись на будуче не на приватні адреси його членів, тільки на адресу канцелярії Краєвого Комітету СУМ:

Ukrainian Youth Association
362 Bathurst St. Toronto, Ont.

За Краєвий Комітет СУМ:

В. Кушмелин, голова

С. Горлач, секдетар.

• Читайте й передплачуйте •
УКРАЇНЕЦЬ-ЧАС”

з'єдинений український незалежний тижневик в Європі.
Набувайте в українських книгарнях, кольпортерів, або в представника на Канаду:

P. CHARYDCZAK
39 Albany Ave, Toronto Ont.

„НАВАРТІ”

Видає: Краєвий Комітет Спілки Української Молоді в Канаді

Редагує: Колегія

“ O N G U A R D ”

Ukrainian Monthly
Publisher: Ukrainian Youth Association
Edited by Editorial Committee

Адреса Редакції і Адміністрації:

“ O N G U A R D ”

Ukrainian Monthly
362 Bathurst St.

Toronto, Ontario, Canada.

Умови передплати в Канаді і США:

Переплата на рік — 3.00 дол.

Переплата на півроку — 1.50 дол.

Ціна окремого примірника — 0.25 дол.

В інших державах в перерахуванні на валюту даної держави.
Всі передплати палсилати грошовими переказами (моней ордер) або в звичайних листах на адресу Адміністрації.

Про зміни адреси просимо повідомляти Адміністрацію, посилаючи дотеперішню стару адресу.

Printed by Ukrainien Publishing Co
362 Bathurst St. — Toronto, Ont.

ПОЖЕРТВИ

Стельмах Володимир — \$ 1.00 на прес. фонд.

Дня 10 грудня 1949 р. в Ошаві відбулося вінчання п. Василя Філіповича з по-юю Юлею Вонгела, яка тільки що прибула до Канади.

Весільна гостина відбулася в домі п. Владики. На весілля прибуло багато гостей, зокрема сумівців. Слід згадати, що п. В. Філіпович належить до передових членів осередку СУМ в Ошаві

За ініціативою молодят гості зложили на пресовий фонд журналу „На Варті” -17.00, ча-копису „Гомін України” — \$15.00

Пожертви зложили: п-во Філіповичі — 5, п. Пеля — 2, по є1: П. Бойко, М. Музичка, С. Гробаль, М. Станко, С. Олексюк, Ф. Абрамик, М. Турецький, В. Борисяк, П. Хрунців, Ф. Добромільський, Б. Дуляк, С. Калита, С. Лабан, В. Гаврило, А. Михайлович, В. Владика, М. Манданчик, І. Котик, В. Вацко, В. Морш, М. Божик, М. Сендей, К. Лабан і по \$0.50 — М. Блажко і В. Николишин.

Молодій парі, Юлії і Василеві Філіповичам бажаємо з нагоди вінчання багато щастя в родинному житті.

Всім жертводавцям щире спасибі!

Присутній.

Щиру подяку всім жертводавцям скадає Редакція і Адміністрація „На Варті”

З нагоди ім'янин ^{**}Миколи Ясинського, що були відсвятковані у Торонто, зібрано на національній цілі \$ 13.50, з яких призначено на доподугу УПА \$ 10.00, а \$ 3.50 для „На варті”.

Дня 10 листопада 1949 р. у п-ва Волошиних (Торонто), відбулись хрестини їх дорогого сина Богдана.

На цьому родинному святі господарі і гості не забули про національно-громадські обов'язки. Свою заінтересованість в цій справі доказали зібраними \$ 16.00, з чого призначено на журнал „На варті” \$ 4.00, а решту переслано для вояків УПА, через Санітарно-Харитативну Службу в Німеччині.

М. Т.

Редакція з цієї нагоди бажає здоров'я хрищеникові та багато втіхи родичам з їхнього сина.

БІБЛІОГРАФІЯ

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА, зошит II. Видання Наукового Товариства ім. Т. Шевченка, Мюнхен — Ньюорк, 1949, ст: 81-160, в. 80, брош.,іл. Ціна зош. 2.50 дол.

ЗМІСТ: 5. Клімат — І. Тесля; 6. Чорне і Озівське Море — І. Федів; 7. Води — І Тесля; 8. Рослинність — Г. Махів; 9. Тварини — за І. Раковським; 10. Україна як географічне гіле і її частини — В. Кубійович.

III. ЛЮДНІСТЬ: 1. Антропологічна будова України — Р. Єндик; 2. Джерела і література про людність України — В. Кубійович; 3. Число й будова людности України — В. Кубійович, Г. Селечен; 4. Розміщення людности — В. Кубійович; 5. Рух людности — В. Кубійович; 6. Національні відносини (недокінчений розділ).

Інформації і замовлення слати на адресу:

Mr. Ing. Roman Holod 10936-95 St.
Edmonton, Alta, Canada

Календар - Альманах „Нового Шляху” на 1950 р.

„Дніпро” — місячник. Орган Української Автокефальної Православної Церкви в З.Д.А.

Іван Холмський „Історія України”, стор. 360 плюс 10, плюс 4 історичні мапи, брошурований м. 8. Видання НТШ, Бібліотека Українознавства ч. 2. — Мюнхен — Ньюорк 1949. Ціна амер. доляр. 2.80.

„Сьогочасне й Минуле” — Вісник Українознавства ч. 1 — 1949 р., стор 130 брошурований в. 8. Видання Наукового Товариства ім. Шевченка, Мюнхен — Ньюорк 1948. Ціна амер. дол. 1.20 ч. 1-2 1949 р. стор. 152 брош вел. 8. Видання Наукового Товариства ім. Шевченка, Мюнхен — Ньюорк 1949. Ціна амер. доляр. 1.60.